

ایرنا 1386/05/23

نگاهی به بازار سیمان و اقدامات کنترلی و نظارتی در خراسان رضوی

قاچاق سوخت، آرد و دهها قلم کالای دیگر امروزه امری عادی است اما قاچاق سیمان که طی هفته‌های اخیر به شدت در خراسان رضوی بروز یافت حداقل در سالهای اخیر کمتر نمود داشته است. طی دو سه ماه اخیر یعنی در اوج ساخت و سازها با توجه به گرما و مناسب بودن فصل کار ساخت و ساز، یکباره عرضه سیمان در بازار خراسان رضوی کاهشی چشمگیر یافت چنانکه بازار سیاه آن شکل گرفت و با شکل‌گیری بازار سیاه، قاچاق سیمان و قیمت‌های گزاف خودی نشان داد. طی یک ماه گذشته بر اساس اعلام سازمان بازرگانی ۴۰ عامل متخلف در بخش توزیع سیمان در سطح این استان شناسایی و با آنان برخورد شده است. برای این عاملین پرونده تخلف تنظیم شده که عموماً در بخش توزیع سیمان مردمی و برخی هم در حوزه غیرمردمی بوده‌اند. میزان تخلف این افراد چند صد میلیون تومان بود که پرونده آنها در دست بررسی و صدور حکم است.

از دیگر اقدامات این سازمان، کنترل و نظارت بر بازار سیمان و قطع سهمیه عاملین متخلف است. توسط سازمان بازرگانی و همکاری تعزیرات حکومتی چندین محموله سیمان که در بازار سیاه عرضه می‌شد توقیف شد و این سیمانها در شبکه توزیع شد. هر چند به اعتقاد بسیاری از مسؤولان و دست‌اندرکاران میزان سهمیه تعیین شده سیمان برای خراسان رضوی متناسب با شرایط و نیاز آن نیست و طی سالهای قبل هم با کمبود آن مواجه بوده‌ایم اما عمده مشکل با توقف خط تولید کارخانه سه هزار تنی سیمان شرق در مشهد بروز کرد. به گفته مسؤولان، این کارخانه به مدت چند هفته برای انجام تعمیرات اساسی باید متوقف می‌شد و این به مفهوم کاهش تولید سیمان در استان بود. کارخانه‌ای که بسیار فرسوده و قدیمی است و از سالها قبل سیمان استان را تأمین کرده و همچنان پایه اصلی تأمین سیمان استان است. بر اساس سهمیه تعیین شده برای استان از سوی کمیته کشوری سیمان، بیش از ۸۰ درصد سهمیه خراسان رضوی از محل تولید تنها کارخانه سیمان استان (سیمان شرق) تأمین و مابقی از قاین و شاهرود تهیه می‌شود. این کارخانه طی دو سه هفته اخیر بخاطر تعمیرات عملاً نتوانست ۵۰ هزار تن از سهمیه سیمان استان را که تعهد کرده بود تأمین نماید. از سویی اواخر سال گذشته هم این کارخانه به دلیل برخی مشکلات حدود ۸۰ هزار تن سیمان از محل تعهد خود به استان را نتوانست انجام دهد. در واقع این شرایط موجب شد قیمت هر پاکت سیمان به ۱۰ هزار تومان برسد و میزان سیمان در بازار استان کاهشی قابل ملاحظه یابد. در این میان انتشار خبر مربوط به اقدام استاندار خراسان جنوبی در ممنوعیت ارسال و تحویل سهمیه سیمان استان در اواسط تیر ماه، خودبخود این وضعیت را تشدید نمود. این قضیه هر چند با پیگیری بعدی مسؤولان تا حدی مرتفع شد اما اثر نامطلوب خود را بر بازار گذاشت. در این میان بر اساس اعلام مسؤولان، این وضعیت موجب بروز مشکل در بسیاری از پروژه‌های عمرانی و حتی توقف آنها شد. در خراسان رضوی بالغ بر چهار هزار و ۷۹۳ پروژه در دست اجرا است و نیاز آنها به سیمان سه برابر سهمیه تعیین شده دولت برای این بخش است.

به اعتقاد دست‌اندرکاران و مسؤولان بخشهای مختلف از شهرداری تا راه و ترابری، این کمبود موجب کندی و اثر منفی بر پروژه‌های صنعتی و اقتصادی شده است. به گفته مدیرکل اداره راه و ترابری خراسان رضوی، این اداره‌کل ماهانه با کمبود چهار هزار تن سیمان جهت اجرای پروژه‌های راه استان مواجه است. سیدآیت‌الله هاشمی‌نسب مصرف ماهانه سیمان در پروژه‌های اداره‌کل راه و ترابری خراسان رضوی را بدون احتساب نیاز حوزه آزادراهها و راهسازی، حدود شش هزار تن ذکر کرد و گفت: در عین حال ما در دریافت همان سهمیه دو هزار تنی که تعیین شده نیز با مشکلات عدیده‌ای مواجه هستیم. وی یکی از شاخصهای توسعه و عمران استان را میزان مصرف سیمان ذکر کرد و افزود: این کمبود عملاً موجب طولانی شدن زمان اجرای پروژه‌ها و افزایش هزینه‌ها می‌شود. معاون راه روستایی همین اداره‌کل هم گفت: اجرای ۲۵ درصد طرحهای راه روستایی استان خراسان رضوی به دلیل کمبود سیمان متوقف شده است. احمد ابرهیمی مقدم افزود: کمبود سیمان موجب شده ۸۰ درصد تعهدات باقی مانده که حدود ۲۵ درصد کل طرحهای راه روستایی استان است به تعطیلی کشیده شود و تعدادی هم که در حال اجرا است با خرید آزاد سیمان با قیمت‌های گزاف سرپا مانده است. وی میزان تخصیص سیمان به طرحهای راه روستایی را بسیار کمتر از نیاز ذکر کرد و گفت: با ۴۰ درصد کمبود سیمان در اجرای طرحها مواجه هستیم.

او افزود: هم‌اینکه از صد درصد سیمان مورد نیاز راه روستایی استان ۶۰ درصد تخصیص یافته که در دریافت همین سهمیه هم با مشکلات عدیده‌ای مواجه هستیم. وی طرحهای پارسال راه روستایی خراسان رضوی را ۲۷۰ مورد ذکر کرد و گفت: از این تعداد ۱۸۰ طرح پایان یافته و ۹۰ طرح دیگر در دست اجرا است که بخشی از آن بخاطر نبود سیمان کاملاً متوقف شده است. او خسارت ناشی از این توقف را در بخشهای مختلف اعم از بیکاری کارگران و استهلاک سرمایه و تاخیر در بهره‌برداری، بسیار فراوان خواند. شهردار مشهد نیز در همین زمینه گفت: کمبود سیمان با توجه به بزرگ بودن پروژه‌ها اثر زیادی بر روی سرعت کار گذاشته است. سید محمد پژمان افزود: ضمن آنکه شهرداری مقید به اتمام پروژه‌ها در زمان تعیین شده می‌باشد با تمام توان پیگیر تأمین مصالح مورد نیاز هستیم تا تعهدات خود را به موقع انجام دهیم.

همین امر موجب شد تا سازمانها و دستگاههای مربوطه از جمله استانداری و بازرگانی در این قضیه وارد عمل شده و در پی حل بحران بر آیند. معاون بازرسی و نظارت سازمان بازرگانی خراسان رضوی در این زمینه می‌گوید سهمیه‌ها بر اساس ۲۵ تن تولید قطعی تعیین شده و بر این اساس سهمیه استان پنج درصد از کل تولید کشور است که نسبت به سال قبل هفت درصد افزایش یافته است. علی غفوری مقدم با بیان اینکه پارسال کل تولید سیمان کشور ۲۲ میلیون تن بود افزود: امسال پیش‌بینی می‌شود ۲۵ میلیون تن تولید قطعی سیمان داشته باشیم. وی مهمترین عامل بروز این شرایط در عرضه سیمان را در خراسان رضوی مربوط به ایجاد مشکل در تولید کارخانه سیمان شرق عنوان کرد و گفت: خرداد ماه همزمان با گرم شدن هوا با افزایش شدید تقاضا در طرحهای عمرانی، صنایع سیمان‌بر و مصارف مردمی مواجه شدیم و این مشکل موجب شد تا تولید کارخانه متوقف شده و تعمیرات آن برای بیش از سه هفته به طول انجامد. وی اظهار داشت: در این شرایط برای تعدیل فشارها و دریافت سهمیه

فوق‌العاده پیگیری بسیاری شد لذا تاکنون ۳۴ هزار تن سیمان از کارخانه‌های شاهرود، بجنورد، تهران و فیروزکوه دریافت کردیم که هم‌اکنون در حال جذب آن هستیم. او گفت: علاوه بر این، ۲۰ هزار تن کلینگر هم از کارخانه سیمان فیروزکوه تحویل گرفته شده که با استفاده از ظرفیت مازاد سایش کارخانه سیمان شرق آماده و روانه بازار مصرف می‌شود. وی افزود: کارخانه سیمان شرق از حدود دو هفته قبل با پایان تعمیرات، با حداکثر تولید فعال شده و همینکه وضعیت تولید آن بسیار خوب است. او در شرایط کنونی با توجه به فعال شدن این کارخانه و ورود سهمیه فوق‌العاده به استان، وضعیت را مناسب و رو به بهبود خواند و گفت: اقدامات نظارتی و کنترلی هم بی‌تأثیر نبود. وی در عین حال با اشاره به مشکل دیگری که اواخر سال گذشته در این کارخانه روی داد افزود: آن زمان هم کارخانه سیمان شرق توانست بخشی از تعهدات خود را انجام دهد چنانکه حدود ۸۰ هزار تن از تعهدش به استان باقی ماند. معاون بازرسی و نظارت سازمان بازرگانی خراسان رضوی گفت: در مجموع کارخانه سیمان شرق همینکه ۱۳۰ هزار تن از تعهد خود را به دلیل بروز مشکلات و تعمیرات بعدی نتوانسته انجام دهد.

وی افزود: این میزان معادل یک ماه مصرف سیمان در خراسان رضوی است و با این وضعیت عملاً یک ماه از سهمیه تعیین شده عقب هستیم. او گفت: اگر کارخانه سیمان شرق دچار مشکل نمی‌شد، وضعیت نابسامان سیمان هم تا این حد شدت نمی‌یافت. معاون سازمان بازرگانی خراسان رضوی نیاز این استان به سیمان را ماهانه ۱۹۰ هزار تن ذکر کرد و گفت: این کسری و کمبودها در همه استانها وجود دارد و هیچ منطقه‌ای نیست که به صورت کامل نیاز سیمانش تامین شود. وی در این میان با اشاره به وضعیت بعد از تقسیم خراسان افزود: با توجه به جدا شدن دو کارخانه از خراسان رضوی عملاً شرایط ما در این استان مشکلتر شده است. مشکل اخیر کارخانه با توجه به فرسوده بودن، این وضعیت را تشدید کرد و در تمامی مناطق استان بسیار نمود یافته است. آنگونه که نماینده مردم خواف و رشتخوار در مجلس شورای اسلامی خواستار توزیع عادلانه سیمان در شهرستانهای استان شده است. محمدرضا سجادیان با بیان اینکه اداره کل صنایع و معادن متولی تولید و تامین سیمان و سازمان بازرگانی متولی توزیع آن در بین شهرستانها است، توزیع و اختصاص سیمان در شهرستانها بر اساس سرانه جمعیتی است یعنی بر اساس آمار شهری و روستایی به ازای هر نفر سهمی از سیمان اختصاص می‌یابد.

وی افزود: در شهرستانهای خواف و رشتخوار این امر عادلانه صورت نمی‌گیرد زیرا توزیع سیمان بر اساس جمعیت و پروژه‌ها انجام نمی‌شود. او بیان کرد: در این شهرستانها پروژه‌های بزرگی از جمله معدن سنگان و گازرسانی به رشتخوار و سنگان در حال انجام است که به دلیل کمبود سیمان متوقف شده‌اند. این نماینده مجلس با اشاره به اینکه یکی از سیاستهای دولت برای توسعه مسکن روستایی اعطای وام از طریق بنیاد مسکن به روستاییان است گفت: این در حالی است که اغلب روستاییان به دلیل کمبود سیمان قادر به اتمام کار ساخت مسکن خود نیستند. سجادیان با تأکید بر اینکه دولت باید اقدام عاجل و فوری در این زمینه انجام دهد افزود: پیشرفت پروژه‌های دولتی و بخش خصوصی تنها در فصل تابستان امکان پذیر است.

عضو کمیسیون صنایع و معادن با اشاره به کمبود شدید سیمان در شهرستان های مختلف خراسان رضوی خواستار ورود سیمان از کارخانه‌های استانهای مجاور به خراسان رضوی و رفع نیاز این استان شد. در این میان مدیرکل دفتر فنی استانداری خراسان رضوی از تامین ۴۶ هزار تن سیمان خارج از سهمیه استان، از سایر مناطق خبر داد و گفت: بخشی از آن توزیع شده و مابقی هم در حال توزیع است. رضا کوچکی‌مقدم افزود: این میزان با توجه به شرایط خاص و مشکل حاد سیمان در استان با پیگیری مسئولان از جمله استاندار خراسان رضوی تامین شده است. وی گفت: در این راستا طی دو ماه اخیر ۱۰ هزار تن سیمان از کارخانه‌های فیروزکوه، ۲۰ هزار تن کلینگر سیمان، شش هزار تن شاهرود، ۱۰ هزار تن هم از بجنورد و تهران خریداری و به خراسان رضوی وارد شده است. او با بیان اینکه این میزان به سهمیه سیمان استان افزوده شده افزود: سهمیه تعیین شده از سوی کمیته کشوری سیمان برای استان ۱۴۴ هزار تن در ماه است که ۱۱۵ هزار تن آن از محل تولیدات کارخانه سیمان شرق تامین می‌شود. وی گفت: در مجموع ۵۰ درصد کل این سهمیه توسط اداره کل بازرگانی تحت عنوان "سهمیه مردمی" و برای مصارف خصوصی توزیع می‌شود. او ادامه داد: ۲۰ درصد نیز توسط سازمان صنایع و معادن برای صنایع سیمان بر شامل کارخانجات سیمان، تولیدکنندگان موزاییک، بتن و کل صنایع در دست اجرای آن صرف می‌شود و ۳۰ درصد باقیمانده نیز توسط دفتر فنی استانداری به پروژه‌های عمرانی، ملی و عمومی اختصاص می‌یابد. وی در عین حال با بیان اینکه حجم پروژه‌های عمرانی استان با توجه به وسعت خراسان رضوی نسبتاً به سهمیه آن بالا است گفت: امسال در مجموع چهار هزار و ۷۹۳ پروژه عمرانی در استان در حال اجرا است که نیاز سیمان آنها حداقل سه برابر سهمیه موجود در این بخش است. او سهمیه کنونی پروژه‌ها را ۴۳ هزار تن در ماه ذکر کرد در حالی که به گفته وی بیش از ۱۴۴ هزار تن نیاز ماهانه آنها به سیمان است. وی در عین حال با تصریح بر اینکه در مجموع این پروژه‌ها بطور متوسط به نسبت اعتباری که برای آن در نظر گرفته شده ۸۲ درصد پیشرفت داشته‌اند گفت: تلاش بر آن بوده که تا حد امکان کمبود سیمان و سایر مصالح از جمله قیر مانع پیشرفت پروژه‌ها متناسب با برنامه نشود.

او در ادامه بر عدم تناسب میان نیاز استان خراسان رضوی به سیمان به تناسب حجم، جمعیت، گستردگی پروژه‌ها و حجم زائر و مسافر تأکید کرد. مدیرکل دفتر فنی استانداری خراسان رضوی گفت: سهمیه سیمان این استان متناسب با ۲۰ میلیون زائر سالانه، جمعیت، وسعت و حجم بالای پروژه‌های آن نیست. مهندس کوچکی‌مقدم افزود: میزان تولید سیمان در خراسان رضوی هم‌اینکه حدود ۱/۵ میلیون تن در سال است که در شرایط کنونی سهم استان هم بر مبنای این تولید سالانه ۱/۵ میلیون تن تعیین شده است. وی با بیان اینکه تا قبل از تقسیم خراسان، سه کارخانه در استان وجود داشت افزود: بعد از تقسیم، با اختصاص دو کارخانه به استانهای خراسان شمالی و جنوبی توان تولید سیمان در خراسان رضوی به یک سوم کاهش یافت. او گفت: این در حالی است که همچنان بخش اعظم وسعت، جمعیت و پروژه‌های منطقه خراسان که رقمی بیش از ۷۰ درصد است در خراسان رضوی باقی مانده و در مقابل سهم سیمان آن به یک سوم کاهش یافته است. وی همچنین با اشاره به اینکه خراسان رضوی سالانه پذیرای بیش از ۲۰ میلیون زائر و مسافر است افزود: میزانی این جمعیت گسترده خود مستلزم اجرای پروژه‌های عمرانی بسیاری اعم از توسعه راهها، فرودگاه تا ساخت هتل و مهمانپذیر، تعریض و توسعه معابر شهری و فضاهای عمومی است.

مدیرکل دفتر فنی استانداری خراسان رضوی گفت: طبق مصوبه کمیته کشوری توزیع سیمان، سهمیه سیمان استانها به نسبت تولیدشان از کل تولید کشور است و تولید سیمان در خراسان رضوی ۱/۵ میلیون تن است که همین میزان یعنی یک بیستم تولید کشور به استان اختصاص می‌یابد. وی اظهار داشت: این در حالی است که اگر فقط فاکتور جمعیتی استان را مد نظر قرار دهند، بدون در نظر گرفتن حجم زوار و پروژه‌های سرویس‌دهی به آنها، خراسان رضوی ۷/۵ درصد جمعیت کشور را دارد اما سهم آن از سرانه توزیع سیمان کشور تنها پنج درصد است. او این ۲/۵ درصد کسری را نخستین مشکل دانست و افزود: این شرایط موجب شده استاندار خراسان رضوی تلاش خود را معطوف به حمایت از پروژه‌های سیمان و توسعه کارخانه سیمان شرق مشهد کند. وی گفت: در همین راستا کارخانه سیمان لار در سبزوار با تولید روزانه سه هزار تن طی سه ماه آینده به بهره‌برداری می‌رسد و تلاش می‌شود در نیمه نخست سال ۱۳۸۷ نیز توسعه سه هزار و ۵۰۰ تنی کارخانه سیمان شرق محقق شود. او با اشاره به کارخانه‌های سیمان زاوه تربت حیدریه و تربت جام گفت: این مجموعه‌ها در حال ساخت است و امیدواریم به زودی نه تنها بحران سیمان در استان حل شود که حتی صادرات سیمان به استانهای دیگر هم داشته باشیم. وی ادامه داد: تا آن زمان نیازمند افزایش سهمیه سیمان برای خراسان رضوی هستیم تا پروژه‌های عمرانی استان از سرعت مناسبی برخوردار باشد. او سهمیه کنونی سیمان استان را ۱۴۴ هزار تن در ماه ذکر کرد و گفت: از این میزان ۵۰ درصد در بخش مردمی، ۲۰ درصد برای کارخانه‌های سیمان‌بر و پروژه‌های صنایع و معادن و ۳۰ درصد دیگر هم بین پروژه‌های استان توزیع می‌شود. وی سهمیه بخش عمرانی را حدود ۴۳ هزار تن سیمان ذکر کرد و گفت: در زمان پیک، این مصرف به سه برابر می‌رسد. مدیرکل دفتر فنی استانداری خراسان رضوی با بیان اینکه تلاش شده پروژه‌ها در اثر این کمبودها دچار تاخیر جدی نشوند افزود: یکی از مصرف‌کنندگان سیمان در این استان آستان قدس رضوی است که ماهانه سه هزار تن سیمان سهمیه دارد اما نیاز آن شش هزار تن می‌باشد. وی گفت: آستان قدس رضوی نه تنها مجموعه‌ای ملی بلکه جهانی است و به زوار و شیعیان جهان خدمت‌رسانی می‌کند لذا سازمان بازرگانی در آرایه سهمیه‌ها باید حضور سالانه ۲۰ میلیون زائر و مسافر در مشهد و اجرای پروژه‌های مختلف برای آرایه خدمات به آنها را مورد توجه قرار دهد. او افزود: امروز علاوه بر پروژه‌های آستان قدس رضوی طرح‌های مهمی چون کمربندیها، کنارگذرها، تقاطع‌های غیرهمسطح، توسعه پایانه و قطار شهری مشهد که خواست و نیاز زوار است و هیچ‌جا در سرانه استان مورد محاسبه قرار نمی‌گیرد، نیز در دست انجام هستند. به هر حال مسوولان تاکید دارند هم‌اینک شرایط بازار سیمان در خراسان رضوی تا حدی کنترل شده، چنانکه قیمت هر پاکت سیمان به حدود ۶۰ تا ۷۰ هزار ریال رسیده است.